

Димитър Шалапатов
главен секретар на Съюза на
тракийските дружества в България

ПОСЛЕДНИ ДНИ В РОДНИЯ КРАЙ

За Коста Андреев

Първият ми по-конкретен спомен за Коста Андреев е от 1990 г., по време на предизборната кампания за Велико Народно събрание. Бях в Бориславци, моето родно село, и баща ми каза, че ще има среща с кандидат-депутата от Харманлийския мажоритарен избиращ район Коста Андреев, роден в съседното село Малко Брягово.

На тази среща видях за пръв път Коста. Разбрах, че и неговото семейство е бежанско, като почти всички в този граничен край на България, но го почувствах някак си по-близък и защото неговите родители бяха от Доганхисар, родното село на дядо ми. Направи ми впечатление като силно ерудиран, високообразован човек, който знае какво иска и как да го постигне. Съвсем логично кандидат с тракийски корени, издигнат в този район, да има големи шансове да спечели. Това и стана. Коста влезна във Великото Народно събрание не само като представител на БСП, но и като пратеник на измъчените тракийски бежанци. По-късно го наблюдавах по телевизията, когато се излъчваха заседанията по Българската национална телевизия. Той вземаше често думата. В неговите изказвания личеше компетентност и увереност в познаване на материята, по която се дискутиреше.

Същинското ми запознаване с Коста Андреев стана след 2000 г., когато бях избран за председател на Хасковското тракийско дружество. Тогава като член на Върховния комитет на

Отляво надясно Недялко Комнев /клекнал/, Димитър Пантелеев, Димитър Шалапатов, Хубен Стефанов, Тодор Кирев, Тодор Кавakov, Десислава Костова, Дима Христова, Мара Браянова, Пенка Генева, Петра Мечева, Ангел Петров, Неделчо Цветков, Костадин Карамитрев, Трендафил Черкезов, Никола Илчев, Щилян Петков, Ана Атанасова, Клара Методиева, Михо Михов, Коста Андреев, Кирил Сексенов, Елена Костова - делегати от Хасковски регион на XXII Тракийски конгрес в гр. Бургас, м. май 2006 г.

СТДБ ми се налагаше да ходя на заседания в София. На тези заседания като тракийски деятел присъстваше и главният редактор на вестник „Земя” Коста Андреев. Там съвсем естествено стана и личното ми запознанство с него.

Коста беше верен на идеите на БКП, а след промяната – и на БСП, но това не му пречеше да защитава позиции, различни от ръководството на партията. По време на местните избори в Хасково през 1999 и 2003 г., той открито се обяви против неподходящите кандидатури на Коалиция за Бълга-

рия. Застана с името и авторитета си зад млади и способни хора, които биха могли да спечелят изборите.

Такава кандидатура беше тази на Ангел Петров, по произход тракийски бежанец, който през 2003 г. имаше големи шансове да бъде избран, ако беше подкрепен от БСП като кандидат-кмет на Коалиция за България в Хасково. Спомням си тогава, че Коста при среща на коалиционните партньори в Хасково повдигна въпроса за кандидат-кмета от Коалиция за България пред Сергей Станишев. Отговорът на партийния лидер за критериите, по които трябва да бъде избран кандидатът, не беше убедителен. В крайна сметка се стигна до кандидатура, която се класира на четвърто място при първия тур.

Когато излезе от ръководството на в. „Земя“, Коста започна да отделя повече време за тракийските дела. Тогава, при проявите, които провеждаше СТДБ, успях да го опозная по-добре.

Спомням си, през есента на 2004 г. бяхме в Маджарово за ежегодните чествания на трагичните събития, станали там през 1913 г. На вечерята, дадена от кмета на града Атанас Димитров, аз видях истинския Коста. Може би одухотворен от това, че тук наблизо се е родил, той ни разказваше спомени от своето детство, от своята младост. След това с поетесата Елена Алекова ни изнесоха хубав импровизиран концерт от родопски песни.

Бях много впечатлен от богатата душевност на Коста Андреев и се зарекох, че при следващата ни среща ще нося записващо устройство, за да могат тези мигове на откровения да се запечатат. Но, уви. Тази вечер повече не се повтори. Болестта, която го бе настигнала, започна да разяжда неговото тяло.

През 2004 г. излезе от печат книгата му „Есента на Пър-

вия”. Маргарита Минчева, бивш зам.-председател на Окръжния народен съвет – Хасково, ме срещна веднъж на площад „Свобода” и ми предложи да направим представяне на книгата, но тази идея не се осъществи. Може би са повлияли първоначалните пристъпи на болестта на Коста или пък се е разколебал от нееднозначната позиция на голяма част от съидейниците му спрямо личността на Тодор Живков, а сигурно си е казала думата и ангажираността му с издаването на романа „Круша дивачка”, който излезе през 2005 г.

С Ангел Бонев, съратник на Коста Андреев от младежките години, по-късно зам.-председател на Окръжния народен съвет – Хасково, решихме да организираме творческа вечер на Коста Андреев по случай неговата 75-годишнина, като се акцентира върху последната му книга „Круша дивачка”. Това наше начинание се реализира от организационен комитет, в който влизаха тракийско дружество „Георги Сапунаров”, Научно-техническият съюз, Клубът на културните дейци, Славянското дружество в Хасково и приятелите на Коста – Ангел Бонев, Радан Чолаков, Петър Баланов, д-р Али ел Кадри, Хубен Стефанов и Димитър Назъров.

Творческата вечер се проведе на 8 юли (четвъртък) 2006 г. в залите на НТС. За среща с юбиларя в препълнената зала бяха дошли приятели, съидейници, земляци. Тук беше и председателят на СТДБ Костадин Карамитрев, кметовете на Маджарово – Атанас Димитров, на Харманли – Михаил Лисков, на Ивайловград – Стефан Танев и на Свиленград - Георги Манолов. Срещата се водеше от моя милост като член на организационния комитет, представляващ тракийското дружество в Хасково.

Д-р Елена Алекова представи романа на Коста. По-късно бе дадена думата и на проф. Марко Семов. (Това негово слово по една случайност съм го запазил, записано на касетофон,

и сега ще види бял свят при издаването на тези спомени за Коста. Да си припомним, че месец след смъртта на Коста почина и неговият приятел Марко Семов.) Думата бе дадена и на издателя Красин Кръстев. Откъс от книгата прочете актьорът Вели Чаушев.

Накрая думата бе предоставена на човека, станал причина да се съберат толкова много хора в залата. Коста говори за идеята да „допише” романа си, пое ангажимент, че това, което не е успял да ни каже, ще бъде написано в следваща книга. Гласът му звучеше оптимистично, но очите му изразяваха нещо съвсем друго. Те шареха тъжно из залата. Коста много добре осъзнаваше, че това бе последната му среща с повечето от хората тук. Той се прощаваше с тях. Това прощаване продължи и във фойейто на залата, където множеството напираше за автограф от автора на книгите, изложени там.

На вечерята в ресторант „Веста”, дадена от организационния комитет, на масата бях седнал срещу Коста и Марко Семов. Стана въпрос и за тогавашния кмет на Хасково. Преди два месеца, по време на литературния конкурс „Южна пролет”, в театъра бе представено творчеството на проф. Марко Семов. Актьорът Васил Михайлов четеше откъс от една от книгите му. В залата започна да се чува шепот. След като четенето завърши, Марко Семов се обърна към кмета и каза: Господин кмете, това не се отнася за вас, – визирайки току-що прочетения текст. Аз припомних този случай, като отбелязах, че с тази си „защита” Марко Семов е затвърдил убеждението на публиката, че героят от книгата и градоначалникът се припокриват, макар това да е станало без самият автор да е имал предвид конкретния случай. Но нали силата на словото е точно за това, определени типажи ние да ги откриваме сред нас самите.

Тогава Коста се обърна към Марко Семов и му каза: „Ти

наистина, без да познаваш този човек, си го обрисувал много точно. Трябва да знаеш, че той ще остави сериозни проблеми на бъдещите управници на Хасково. Местната партийна организация води борба срещу него. По този въпрос непрекъснато ме осведомяват тукашните ми приятели. За съжаление някои от нашите горе го вардят”.

На вечерята беше и Петър Баланов–Балана, който отпрати покана да го посетим в Долни Главанак. На другия ден Коста, Марко Семов, Костадин Карамитрев, Елена Алекова, Вели Чаушев, Ангел Бонев и Красин Кръстев, посетихме дома на Балана в Долни Главанак. Домакинът ни посрещна и ни настави под старата черница, която помни доста височайши гости като Андрей Луканов и Александър Авдеев. Балана се беше приготвил така, както винаги, с печено агне и най-изящни мезета, но този път беше по-различно. Той знаеше, че това посещение на Коста е последно и няма повече да му гостува, няма да ходят на лов, няма да се отбива да го види, когато дойде по работа в този край. Затова цялото семейство на Балана – жена му Софка, синът му Вълчо, дъщеря му Миглена, снаха му Милена, зет му Красимир, внучките му Софинка и Петя и внука му Иван – се беше събрало.

След като обядвахме Вели Чаушев прочете разказа на Марко Семов „Мъката на Балана”. Освен насълзените очи на Балана и семейството му, насълзени бяха очите и на Коста. Той също осъзнаваше, че няма повече да се върне в този тъй свиден нему роден край, няма да може повече да отхапва от вкусното чевърме, да отпива от червеното вино, направено лично от Балана. Преди тръгване семейство Баланови си направи снимки с Коста и останалите гости. Никой от нас не предполагаше тогава, че освен с Коста в скоро време ще се разделим завинаги и с Марко Семов, и с Балана, а по-късно и с Красин Кръстев и Костадин Карамитрев.